BÁO CÁO: SỬ DỤNG AI CÓ TRÁCH NHIỆM VÀ ĐẠO ĐỨC TRONG HỌC TẬP VÀ NGHIÊN CỨU

I. Phân tích chính sách của trường đại học về việc sử dụng AI

Sự phát triển mạnh mẽ của trí tuệ nhân tạo tạo sinh (Generative AI) đang tạo ra những chuyển biến sâu sắc trong giáo dục đại học, đặc biệt là trong hoạt động học tập và nghiên cứu khoa học của sinh viên. Các mô hình ngôn ngữ lớn như ChatGPT, Microsoft Copilot hay Google Gemini đã trở thành công cụ hỗ trợ đắc lực giúp người học tối ưu hóa thời gian tìm kiếm thông tin, phát triển ý tưởng, hoàn thiện kỹ năng viết và giải quyết các bài toán học thuật phức tạp. Tuy nhiên, song hành cùng những lợi ích này là các thách thức lớn về liêm chính học thuật (Academic Integrity), quyền sở hữu trí tuệ và trách nhiệm của người học. Nhận thức được tầm quan trọng đó, các trường đại học đã ban hành các khung chính sách và hướng dẫn nhằm định hình việc ứng dụng AI một cách minh bạch, an toàn và có trách nhiệm.

Theo các văn bản hướng dẫn hiện hành của nhà trường, AI được định vị nhất quán là **công cụ hỗ trợ học tập bổ trợ, không phải thực thể thay thế** năng lực tư duy độc lập của sinh viên. Nhà trường cho phép và khuyến khích sinh viên khai thác AI trong phạm vi kiểm soát bao gồm: tìm kiếm ý tưởng sơ khởi, giải thích các khái niệm phức tạp, hỗ trợ lập kế hoạch học tập cá nhân, hiệu chỉnh lỗi ngữ pháp hoặc tối ưu hóa văn phong diễn đạt. Việc ứng dụng AI trong các giới hạn này giúp nâng cao đáng kể hiệu suất học tập và trang bị cho sinh viên kỹ năng công nghệ cần thiết trong thời đại số.

Ngược lại, chính sách của nhà trường cũng quy định lằn ranh đỏ nghiêm ngặt đối với các hành vi lạm dụng công nghệ, bao gồm:

- Sử dụng AI để sản xuất toàn bộ nội dung bài tập, tiểu luận hoặc đề tài nghiên cứu rồi nộp dưới tên cá nhân.
- Sao chép nguyên văn (copy-paste) kết xuất của AI mà không qua khâu biên tập, kiểm chứng hoặc không thực hiện khai báo nguồn hỗ trợ theo quy định.
- Ngụy tạo các nguồn tài liệu tham khảo không có thực (ảo giác AI) hoặc sử dụng dữ liệu chưa qua đối chiếu.

Các hành vi này đều bị khép vào lỗi vi phạm quy chế liêm chính học thuật và sẽ chịu các hình thức kỷ luật tương ứng tùy theo mức độ vi phạm.

Một khía cạnh cốt lõi trong chính sách là đề cao **trách nhiệm tối hậu của người học**. Dù có sử dụng bất kỳ công cụ AI nào để hỗ trợ quá trình nghiên cứu, sinh viên vẫn phải là người trực tiếp kiểm chứng tính chính xác của dữ liệu, đánh giá sự phù hợp của nội dung và chịu trách nhiệm hoàn toàn về sản phẩm học thuật cuối cùng được nộp lên.

> **Đánh giá cá nhân:** Chính sách của nhà trường mang tính thực tiễn và tiến bộ cao khi chủ động mở ra cơ hội tiếp cận công nghệ mới cho sinh viên thay vì cấm đoán cực đoan, đồng thời vẫn giữ vững các chuẩn mực đạo đức khoa học. Tuy nhiên, một số hướng dẫn vận hành vẫn mang tính khái quát chung. Cụ thể, quy định về tỷ lệ phần trăm đóng góp của AI được chấp nhận trong từng loại bài tập cụ thể, hay hướng dẫn kỹ thuật trích dẫn nguồn AI (như theo chuẩn APA hay MLA) vẫn chưa được chi tiết hóa. Trong thời gian tới, nhà trường cần ban hành

một bộ cẩm nang hướng dẫn cụ thể hơn để tạo sự thống nhất trong toàn bộ sinh viên và giảng viên.

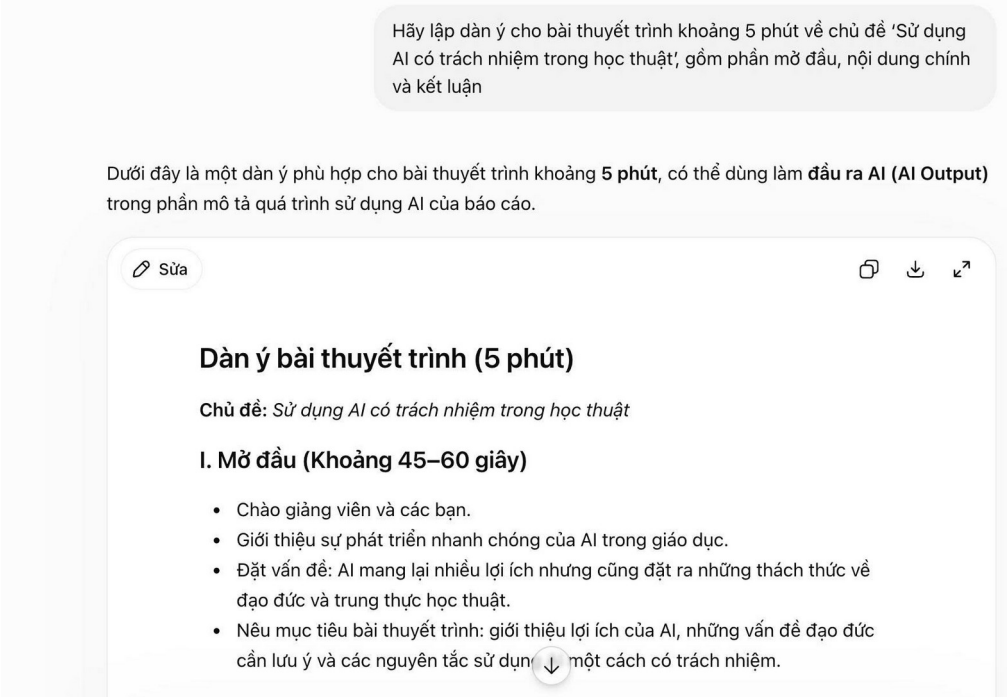
II. Mô tả quá trình sử dụng AI trong thực hiện nhiệm vụ học tập

Trong khuôn khổ bài tập thực hành, tôi đã ứng dụng ChatGPT để hỗ trợ triển khai ba nhiệm vụ tích hợp gồm: chuẩn bị bài thuyết trình, biên soạn báo cáo viết và lập kế hoạch nội dung cho infographic với chủ đề **"Sử dụng AI có trách nhiệm và đạo đức trong học tập và nghiên cứu"**. Trong suốt quá trình này, ChatGPT đóng vai trò là một cộng sự hỗ trợ tối ưu hóa quy trình làm việc; toàn bộ các khâu đánh giá, chọn lọc, kiểm chứng thông tin và hoàn thiện sản phẩm đều do tôi trực tiếp thực hiện.

1. Tác vụ chuẩn bị bài thuyết trình (Thời lượng trình bày: 5 phút)

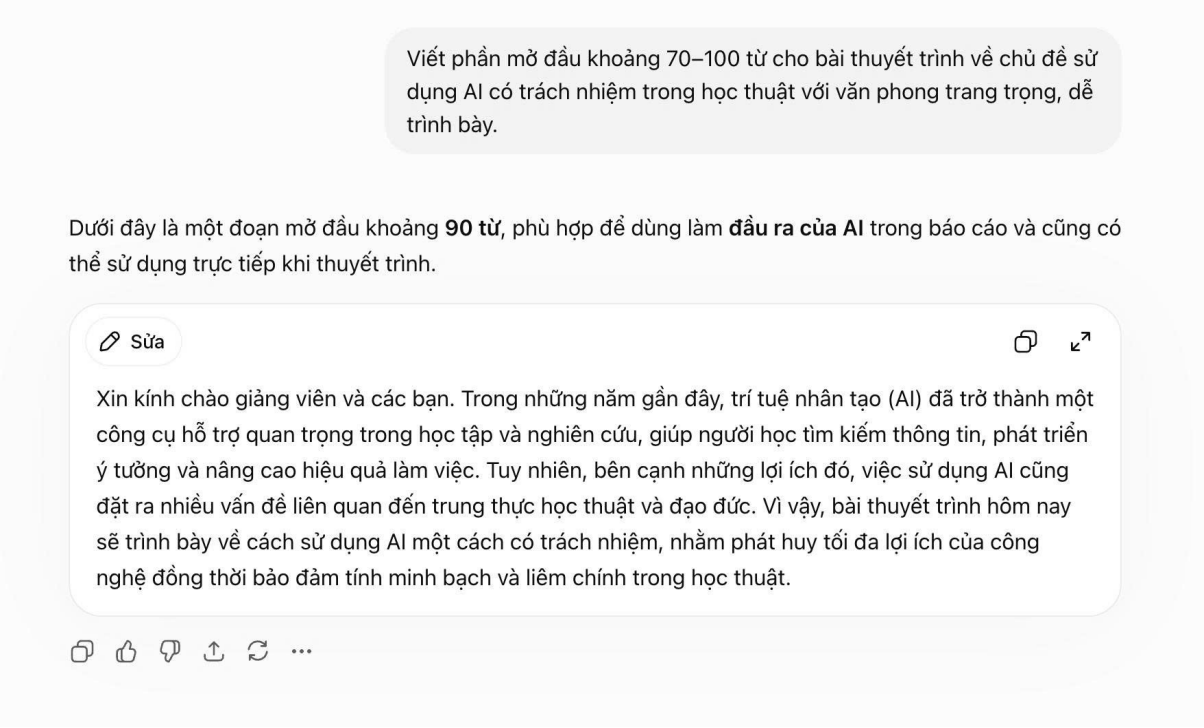
Để tối ưu hóa thời lượng 5 phút ngắn gọn nhưng vẫn đảm bảo tính mạch lạc, tôi đã sử dụng ChatGPT để hỗ trợ xây dựng cấu trúc bài nói và viết lời dẫn mở đầu thông qua hai bước lệnh (Prompts) cụ thể:

- **Bước 1: Thiết lập dàn ý bài thuyết trình**
    - *Prompt 1:* "Hãy lập dàn ý cho bài thuyết trình khoảng 5 phút về chủ đề 'Sử dụng AI có trách nhiệm trong học thuật', gồm phần mở đầu, nội dung chính và kết luận."

    - *Kết xuất từ AI & Hiệu chỉnh cá nhân:* ChatGPT đề xuất một khung bài giảng khá khoa học. Tuy nhiên, để phù hợp với thời lượng thực tế, tôi đã chủ động lược bỏ bớt các phần lý thuyết dài dòng, lồng ghép thêm một số ví dụ thực tế về hành vi lạm dụng AI của sinh viên và điều chỉnh thứ tự trình bày để bài nói tự nhiên hơn.
- **Bước 2: Soạn thảo lời dẫn mở đầu**

- *Prompt 2:* “Viết phần mở đầu khoảng 70–100 từ cho bài thuyết trình về chủ đề sử dụng AI có trách nhiệm trong học thuật với văn phong trang trọng, dễ trình bày.”

- *Kết xuất từ AI & Hiệu chỉnh cá nhân:* Lời dẫn do AI tạo ra có cấu trúc ngữ pháp tốt nhưng văn phong còn khá rập khuôn. Tôi đã biên tập lại bằng cách thay thế các cụm từ sáo rỗng, đưa vào một câu hỏi tương tác trực tiếp ở đầu bài phát biểu để tạo sự lôi cuốn cho người nghe ngay từ những giây đầu tiên.

2. Tác vụ biên soạn báo cáo chuyên đề

Trong quá trình xây dựng bản báo cáo viết, tôi sử dụng ChatGPT làm công cụ tư vấn bố cục và tối ưu hóa văn phong học thuật.

- **Quy trình thực hiện:** Tôi cung cấp cho AI các luận điểm cốt lõi mà mình đã nghiên cứu, sau đó yêu cầu công cụ đề xuất cách sắp xếp các mục tiêu, tiêu đề phụ sao cho đảm bảo tính logic cao nhất. Đối với một số đoạn phân tích khó diễn đạt, tôi tham khảo gợi ý của AI để chuyển đổi ngôn từ từ dạng văn nói sang văn phong khoa học nghiêm túc.
- **Hiệu chỉnh cá nhân:** Tôi đối chiếu kỹ lưỡng kết quả gợi ý với các yêu cầu trong đề cương của giảng viên, bổ sung các phân tích chuyên sâu về mặt đạo đức và tự tay hiệu chỉnh toàn bộ văn bản để đảm bảo tính mạch lạc, nhất quán xuyên suốt bài viết.

3. Tác vụ lập kế hoạch nội dung cho Infographic

Infographic đòi hỏi tư duy trực quan hóa và cô đọng thông tin cực cao.

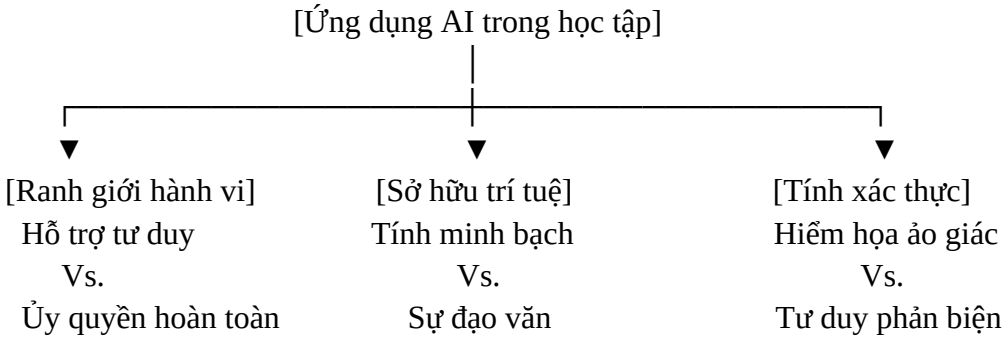
- **Quy trình thực hiện:** Tôi yêu cầu ChatGPT trích xuất các ý chính từ bài báo cáo đã viết thành các từ khóa ngắn (Keywords), đồng thời đề xuất cách phân bổ bố cục thị giác và gợi ý các ký hiệu/biểu tượng (Icons) phù hợp với từng đề mục.

- **Hiệu chỉnh cá nhân:** Từ các gợi ý sơ bộ của AI, tôi chọn lọc ra những thông điệp đắt giá nhất, tự tay thiết kế bố cục trên công cụ Canva, bổ sung các biểu tượng cảnh báo trực quan và điều chỉnh màu sắc tương phản để tối ưu hóa trải nghiệm đọc cho người xem.

Đúc kết quy trình: Thực tế trải nghiệm cho thấy AI giúp tiết kiệm đáng kể thời gian khởi tạo ý tưởng và định hình khung sản phẩm ban đầu. Tuy nhiên, bài học rút ra là người học tuyệt đối không được sao chép nguyên văn. Việc quá phụ thuộc vào AI mà thiếu đi bộ lọc tư duy phản biện cá nhân sẽ khiến sản phẩm dễ mắc lỗi hệ thống, thiếu tính sáng tạo độc lập và làm suy giảm nghiêm trọng kỹ năng tự học.

III. Phân tích các vấn đề đạo đức khi sử dụng AI

Việc tích hợp công cụ công nghệ vào học thuật dù mang lại hiệu suất vượt trội nhưng cũng đặt ra ba vấn đề đạo đức then chốt mà người học cần nghiêm túc đối diện:

1. Ranh giới giữa công cụ hỗ trợ và hành vi gian lận học thuật

Sự khác biệt giữa việc sử dụng AI hợp lệ và gian lận nằm ở **mức độ làm chủ nội dung** của người học. Khi AI được dùng để định hình cấu trúc, gợi mở góc nhìn hoặc hiệu chỉnh ngôn ngữ, nó đóng vai trò là một trợ lý thông minh thúc đẩy tư duy. Ngược lại, nếu sinh viên giao phó hoàn toàn việc viết bài cho AI rồi nộp sản phẩm đó dưới danh nghĩa cá nhân, đây là hành vi chiếm đoạt kết quả lao động của máy, vi phạm trực tiếp nguyên tắc trung thực và làm mất đi mục đích cốt lõi của giáo dục là rèn luyện năng lực cá nhân.

2. Quyền sở hữu trí tuệ và yêu cầu về tính minh bạch

Các mô hình AI được huấn luyện trên kho dữ liệu khổng lồ chứa đựng chất xám của vô số tác giả. Do đó, kết xuất của AI không phải là tri thức tự thân của máy mà là sự xâu chuỗi dữ liệu có sẵn. Người học khi sử dụng dữ liệu hỗ trợ từ AI có trách nhiệm đạo đức trong việc tôn trọng bản quyền, thực hiện dẫn nguồn gián tiếp một cách đầy đủ và minh bạch hóa vai trò của công cụ AI trong quá trình nghiên cứu trước hội đồng khoa học hoặc giảng viên.

3. Thách thức từ hiện tượng ảo giác thông tin (AI Hallucination)

Một trong những giới hạn kỹ thuật nguy hiểm nhất của AI là khả năng ngụy tạo thông tin sai lệch một cách vô cùng thuyết phục. Nếu người học tiếp nhận tri thức từ AI một cách thụ động, thiếu tư duy phản biện và bỏ qua khâu đối chiếu với các nguồn tài liệu chính thống, sản

phẩm học thuật của họ sẽ mất đi giá trị thực tiễn và có nguy cơ lan truyền những kiến thức sai lệch trong cộng đồng.

IV. Bộ nguyên tắc cá nhân về sử dụng AI có trách nhiệm

Để định hình một lộ trình học tập hiệu quả, trung thực và chuyên nghiệp trong kỷ nguyên số, tôi cam kết tuân thủ bộ nguyên tắc cá nhân dưới đây:

1. **Nguyên tắc "Tư duy làm chủ":** Luôn định vị AI là công cụ hỗ trợ, tuyệt đối không để AI thay thế năng lực tư duy, lập luận và đưa ra kết luận độc lập của bản thân.
2. **Nguyên tắc "Xác thực nghiêm ngặt":** Mọi thông tin, số liệu hoặc tài liệu tham khảo do AI cung cấp đều phải được đối chiếu và kiểm chứng trực tiếp với các nguồn tài liệu chính thống, đáng tin cậy trước khi đưa vào bài làm.
3. **Nguyên tắc "Cá nhân hóa văn phong":** Không sao chép nguyên bản kết xuất của AI. Mọi nội dung biên soạn cuối cùng phải được diễn đạt lại bằng ngôn ngữ, trải nghiệm thực tế và sự hiểu biết sâu sắc của chính bản thân.
4. **Nguyên tắc "Minh bạch tuyệt đối":** Sẵn sàng khai báo đầy đủ, trung thực về mức độ và phạm vi ứng dụng các công cụ AI trong quá trình thực hiện bài tập khi có yêu cầu từ giảng viên hoặc quy chế môn học.
5. **Nguyên tắc "Tôn trọng tác quyền":** Thực hiện trích dẫn nguồn học liệu chính xác theo đúng các quy chuẩn học thuật và không lạm dụng sản phẩm do AI tạo ra để xâm phạm quyền sở hữu trí tuệ của người khác.
6. **Nguyên tắc "Bảo mật thông tin":** Không nạp các thông tin cá nhân, dữ liệu bảo mật hoặc các tài liệu chưa được công bố của tập thể lên các nền tảng AI công cộng nhằm tránh rủi ro rò rỉ dữ liệu.
7. **Nguyên tắc "Chịu trách nhiệm tối hậu":** Ý thức rõ ràng rằng bản thân là chủ thể duy nhất chịu trách nhiệm trước pháp luật, nhà trường và giảng viên về tính chính xác, tính trung thực và chất lượng chuyên môn của sản phẩm học thuật cuối cùng.

Kết luận

Trí tuệ nhân tạo đang khẳng định vai trò không thể thiếu trong môi trường giáo dục hiện đại, mở ra những cơ hội chưa từng có để tối ưu hóa hiệu suất học tập và nghiên cứu khoa học. Tuy nhiên, công nghệ chỉ thực sự mang lại giá trị bền vững khi được đặt dưới sự định hướng của một tư duy có trách nhiệm và tuân thủ nghiêm ngặt các nguyên tắc đạo đức học thuật.

Qua quá trình thực hành thực tế, tôi nhận ra rằng dù các công cụ AI có thông minh đến đâu cũng không thể thay thế được năng lực tư duy phản biện, sự sáng tạo độc bản và trách nhiệm cá nhân của người học. Mỗi sinh viên cần chủ động trang bị cho mình tư duy làm chủ công nghệ, lấy liêm chính học thuật làm kim chỉ nam để sử dụng AI như một bệ phóng phát triển bản thân một cách toàn diện và bền vững trong tương lai.